

Andrej Ivanuša

KOLIKO STANE EN EVRO?

En evro stane natančno toliko, kolikor je nekdo pripravljen plačati zanj!

Nenavadna trditev iz podnaslova zagotovo zahteva dodatno pojasnilo. A pojdimo lepo po vrsti! Prvega januarja 1999 je bil evro uveden kot knjižni denar. Pravi, »otipljivi« denar pa je prišel v obtok natančno eno leto pozneje. Slovenija je evro uvedla leta 2007. Pri tem so ob uvedbi evra sprejeli zanimivo odločitev, da je na kovancih dovoljeno, da vsaka država oblikuje eno stran po svoje. S tem so sprožili, zavestno ali nehote, pravo zbiralsko mrzlico po vsem svetu.

Ob tem je pomembna pomenska razlika med besedama, oz pojmom »je vreden« in »stane«. Vrednost enega evra je vedno en evro, to je njegova nazivna vrednost. A njegova cena je različna. Kot sem že dejal, en evro stane toliko, kolikor je nekdo pripravljen plačati zanj. Tudi v bančnih in finančnih krogih je cena neke valute različna. Spreminja se s časom in v prostoru. Ima lahko neko osebno, sentimentalno vrednost. Če ga najdemo na cesti, je tovrstna vrednost nizka. Če pa smo se trudili in trdo delali, da smo si ta evro prislužili, je njegova osebna, čustvena vrednost zelo visoka. Pri bolestem skopuhu se ta navezanost na denar tako zviša, da se mu ni pripravljen odreči, pa čeprav bo umrl od lakote.

ZBIRANJE

Zbiranje predmetov, ki so si podobni ali imajo neko skupno značilnost, je zakoreninjeno v človeškem genskem zapisu. Verjetno vse skupaj temelji na tem, da smo ljudje v svojem bistvu nabiranci. Naši predniki so v pradavnini zbirali, na primer, lepe barvaste okrogle kamenčke, raznovrstne školjke, itd.

Po drugi svetovni vojni se je »moda« zbiranja določenih predmetov spreminjala od zbiranja znamk, starega denarja (numizmatika), serviet, podstavkov za pivo do značk in telefonskih kartic. Prav na začetku tega tisočletja so med zbiranci prevladovali tisti, ki so si izmenjevali stotine telefonskih kartic z vsega sveta. Dotlej zelo številni zbiranci znamk so bili odrinjeni na rob.

Ob tem so bili redki zbiranci tudi numizmatiki. Težko je bilo priti do določenih kovancev in bankovcev. Starine, ki jih najdemo zakopane, morajo biti predane muzejem in posledično je težko priti do noriških, rimskih ali zgodnje-srednjeveških novcev. Vsi ti nimajo več nobene lastne, nazivne vrednosti. Niti vrednost kovine iz katere so narejeni ni bistvena. V zbiralskih krogih je vrednost odvisna od ponudbe in povpraševanja. Čim redkejši je kovanec ali bankovec in čim več ljudi si ga želi pridobiti, tem višja je njegova vrednost.

Ko so se pojavili evrski kovanci z različnimi motivi na »možu«, je izbruhnila dotlej nevidena mrzlica zbiranja.

CIFRA – MOŽ

Prav gotovo se spomnite pesmi Ive Mojzerja. »Cifra« je tisti del kovanca, kjer se nahaja njegova nominalna vrednost. »Mož« pa je druga stran, kjer je motiv na kovancu. Včasih je to bila glava v profilu vladajočega monarha in ta je bil v večini moškega spola. Od tod oznaka te strani kovanca.

Ob tej zanimivi odločitvi evropskih bank, ki je nastala predvsem zaradi političnega lobiranja, je pomembno še, da je mogoče vse te kovance dobiti kadarkoli. Saj so vsi vedno v obtoku! Kaj takega se je zgodilo prvič v človeški zgodovini! Preprosto greš v trgovino in nazaj prineseš prgišče kovancev. Med njimi ja zagotovo kakšen, ki ga še nimaš v svoji zbirki. In nenadoma so pričeli zbirati evro-kovance skoraj vsi ljudje!

Tako imamo naslednje »cifre«: en, dva in pet centov iz jekla z bakreno površino, deset, dvajset in petdeset centov iz bakrene zlitine »nordic gold«, za en in dva evra iz dvojne zlitine (notranjost zlitina bakra in niklja, obod zlitina niklja in medenine). Pri kovancu za dva evra sta zlitini v obodu in notranjosti obrnjeni. Skupaj je to 8 različnih kovancev.

Podobe na »cifri« za 1, 2 in 5 centov prikazujejo lego Evrope na globusu sveta. Kovanci za 10, 20 in 50 centov prikazujejo države članice EU (tudi tiste, ki ne uporabljajo evra). Kovanca za 1 in 2 evra prikazujeta Evropo brez meja. Na vseh kovancih je upodobljenih tudi 12 zvezd.

Torej, na »cifri« so vsi kovanci vseh držav oblikovani enako. Na »možu« pa je podoba prepuščena oblikovalcem posamezne države. Nekatere države imajo na vseh osmih kovancih enak motiv, na primer grb, druge države pa imajo na vsakem kovancu drugačen motiv. Zanimivo je, da imajo Monako, San Marino in Vatikan, prav tako svoje narodne podobe kovancev, kljub temu, da niso članice Evropske unije, so pa z njo sklenile poseben sporazum o uporabi evra. Andora, Črna gora in Kosovo takega sporazuma niso podpisale, čeprav uporabljajo evro kot zakonito plačilno sredstvo. Zato nimajo svoje narodne podobe kovancev.

Ob tem Finska ne uporablja kovancev za en in za dva centa, vse cene imajo zaokrožene na 5 centov. Vendar pa so ob uvedbi evra skovali nekaj kovancev za 1 in 2 centa. Ker jih je malo, so izredno zanimivi za zbiralce. O podobnem ukrepu je razmišljala tudi Nizozemska. Še vedno pa so ti kovanci iz drugih držav, ki jih prinesejo v državo, zakonito plačilno sredstvo.

ZBIRALSKI RAJ

Torej! Seštejmo število različnih kovancev. Imam 17 držav Evropske monetarne unije (EMU) in še 3 nečlanice, skupaj je to 20 držav. Vsaka ima 8 kovancev, kar da zbirko 160 različnih kovancev. Temu rečemo osnovna zbirka evro-kovancev. Ena serija kovancev stane $0,01 + 0,02 + 0,05 + 0,10 + 0,20 + 0,50 + 1,00 + 2,00 = 3,88\text{€}$. Skupaj bi stala serija vseh kovancev vseh držav po nominalni vrednosti $77,60\text{€}$.

A obstaja kavelj! V mikrodržavah, kot sta Monako in Vatikan, so »narodni« evro-kovanci tako redki, da že običajna izdaja velja za zbirateljsko. Serija stane na zbirateljskem trgu tudi do $1.000,00\text{€}$! Kar je 258-krat več, kot je dejanska vrednost teh kovancev. V San Marinu prodajajo po butikih sete osmih kovancev za približno $50,00\text{€}$ ali za 12,8-krat več.

A leta 2005 so na kovancih za 10, 20 in 50 centov na »cifri« spremenili podobo Evrope. To prinese $3 \times 20 = 60$ dodatnih kovancev za v zbirko. Nekatere države dodatno kujejo kovance, ko zmanjka starih. Nemčija je kovance izdala 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 in 2009. Na kovancu je vedno letnica kova. Ob tem Nemci kujejo kovance v petih kovnicah in so na kovancih njihove oznake A, D, F, G in J. Pravi zbiralec evro-kovancev zbira tudi te različice. Kovanec za $1,00\text{€}$ iz leta 2002 stane $3,50\text{€}$, iz 2003 stane $5,00\text{€}$, itd. Najdražji je tisti iz leta 2005 iz kovnice G, ki stane celo $10,00\text{€}$. Tudi druge države so izdale kovance v več letih. Torej je različic več kakor tisoč! Pravi raj za zbiralce!

Vendar ... Vedno obstaja kakšen »toda«! Teh cen ne morete doseči s kovanci, ki ste jih dobili na blagajni »najboljšega sosed«. To velja le, če imate svetleč, neoksidiran kovanec neposredno iz banke ali kot pravijo zbiralci »bančno čist« (bankfresh). Ob tem mora biti zapakiran v srajčko ali v plastično škatlico, da se mu ne more zgoditi nič neprijetnega.

Slika 1 - Prikaz slovenskih evro-kovancev prve serije iz leta 2007.

Slika 2 – začetni komplet v PVC vrečki in kovanci v bančni rolici.

Slovenija je izdala »svoje« kovance v dveh serijah leta 2007 in leto kasneje 2008. Kovanec za en evro prvega kova stane $4,50\text{€}$ in drugega kova celo $12,00\text{€}$. To pa zato, ker je bilo v prvi seriji nakovano $29.750.000$ kosov, v drugi pa $11.250.000$ primerkov. Če se spomnite, so nam ob začetku uvedbe evrov dodelili posebne »začetne« vrečke. V vrečki je bilo 8 kovancev za 1 cent, 7 kosov za 2 centa, 6 kosov za 5 centov, 6x 10 centov, 7x 20 centov, 4x 50 centov, štiri kovanci za 1 evro in 2 za 2 evro. Skupaj je bila vrednost kovancev v vrečki $12,52\text{€}$. Če imate še kje shranjeno neodprto vrečko, jo lahko danes zbiralcem ponudite vsaj za $50,00\text{€}$ (4x vrednost).

Na banki dobite kovance skupaj v rolicah. Če je rolica nepoškodovana, je njena vrednost 3x nad nominalo. Banka Slovenije ob vsaki novi seriji pripravi poseben album z vsemi novimi kovanci. Ti so položeni v PVC ležišče in vloženi v

kartonski ovoj v velikosti cedeja. Komplet iz leta 2007 stane 95,00€ (24,5x vrednost), iz leta 2008 pa 65,00€ (9,5x vrednost) ... Ne, ne! Ni napaka v izračunu! Ta komplet namreč vsebuje še kovanec za 3,00 evre?! Kako, kovanec za tri evre?

PRILOŽNOSTNE IZDAJE

E, tudi narodne banke posameznih držav niso priplavale po juhi! Že prej so se ob določenih priložnostih izdajali spominski kovanci različnih nazivnih vrednosti. Ti so bili med zbiralci vedno cenjeni in so bile njihove nakupne cene višje. Ko so uvedli evro, so se dogovorili, da bodo izdajali spominske kovance za dva evra. Na »možu« imajo namesto običajnega motiva drugo sliko, ki upodablja priložnost. Vendar so to še vedno kovanci, ki so v obtoku. Zato jih je mogoče v trgovini marsikdaj dobiti med drugimi novci. A njihova zbiralska vrednost je običajno 50x večja od nazivne. A le drobna opomba: ne tisti iz trgovine, temveč lesketajoči, bleščeči v PVC škatlici!

Nekatere države, med njimi tudi Slovenija, izdajajo posebne priložnostne kovance za tri evre. Tudi ti so plačilno sredstvo v tisti državi, ki jih je izdala. A ne verjamem, da jih boste kdaj dobili na blagajni, saj hitro »poniknejo« v zbiralske albume. Ob teh priložnostnih se izdajajo še darilni ali zakladni kovanci iz srebra vredni 30,00€ in iz zlata vredni 100,00€. Toliko so vredni, ko jih kupite pri Narodni banki Slovenije, oziroma pri njeni pooblaščenih prodajalki Deželni banki Slovenije. Med zbiralci je cena za srebrnik okrog 150,00€ (5x) in za zlatnik okrog 1.000,00€ (10x). Zdaj, ko je kriza in ceni zlata ter srebra rasteta, je njihova zakladna vrednost še višja!

Slika 03 - Priložnostni kovanci za 3,00€:

Predsedovanje Slovenije EU (2008), Edvard Rusjan, polet prvega motornega letala na Slovenskem (2009), Ljubljana prestolnica knjige (2010), 20.letnica Slovenske samostojnosti (2011)

Še o Finski, kajti oni so izdali priložnostne kovance za 5,00€, ki so tudi redno plačilno sredstvo.

KO IMAJO OTROCI DENAR, KRAMARJI SLUŽIJO

Na osnovi te zbiralske strasti temelji tudi silna industrija, ki jo podpira. Najprej so tu različna čistila in topila, ki uničijo zelenega bakrenega volka ali posvetlijo oksidiran nikelj ter izbrišejo vse mastne prstne odtise. Nato so tukaj proizvajalci povečeval od navadnih leč do digitalnih mikroskopov. Sledijo jim izdelovalci PVC žepkov, srječ, albumov in podobnega za shranjevanje kovancev. Vrhunec pa predstavljajo izdelovalci škatel, skrinj in omar s ključavnicami s kodirnimi sistemi ter alarmnih naprav. Seveda ne smemo pozabiti še na založnike strokovne literature in izdajatelje katalogov. Še to: zadnji katalog vseh evro-kovancev obsega več kakor 420 strani in vsebuje cene za več kakor 19.000 različnih evro-kovancev, kompletov in skupinskih izdaj!

Pri nas je mogoče dobiti vse, kar je povezano z zbiranjem evro-kovancev v trgovinah s filatelističnim in numizmatičnim gradivom ali vsako leto konec marca na specializiranem sejmu Collecta v Ljubljani.

V POSEBNEM OKVIRJU!

Evro oz. euro (oznaka €, mednarodna oznaka po ISO 4217: EUR) je denarna enota v 17 državah Evropske monetarne unije (EMU): Avstrija, Belgija, Ciper, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Italija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Portugalska, Slovaška, Slovenija, Španija. Poleg tega je denarna enota tudi v državah Andora, San Marino, Vatikan in Monako, ki so pred uvedbo evra de facto, če že ne uradno uporabljale denarne enote večjih sosednjih držav. Poleg tega je denarna enota tudi v Črni gori in Kosovu, in sicer brez sklenjenega ustreznega sporazuma z Evropsko skupnostjo, s čimer bi EU uradno sprejela uporabo evra na teh območjih. Evro uporablja kot zakonito plačilno sredstvo približno 330 milijonov ljudi. Območje držav z evrom predstavlja več kot 16,5 % svetovnega BDP in več kot 30 % svetovne trgovine (vključno s trgovino znotraj EU). Uradno je 1. januarja 1999 11 držav EMU (Grčija je pogoje izpolnila šele leto kasneje) evro uvedlo kot knjižni denar. Bankovci in kovanci so v obtok prišli 1. januarja 2002. Velika Britanija in Danska sta si zagotovili možnost, da evra ne uvedeta, Švedska pa ima v skladu s pristopno pogodbo zavezo uvesti evro, ko bo za to izpolnila pogoje. Bankovci imajo enotno obliko, kovanci pa imajo sprednjo stran enako, medtem ko zadnjo stran vsaka članica oblikuje po svoje.

V POSEBNEM OKVIRJU

Ivo Mojzer: Cifra mož

*Kadar ne veš za pot, gruntaš al' tja al' tod,
vrzi v zrak en groš. Hej, hopla cifra mož!
Al' ti cifra padla bo, al' bo padel mož,
al' pa v zraku bo ostal ta tvoj počen groš.*

*Danes tja in jutri tod,
nas pelje pot, skoz to življenje.
Spet in spet se križa pot,
ti ne veš, ne kam ne kod.*

*Na razpotju veš, ostal boš sam.
Greš in greš in greš, a kdove kam?
Greš in greš in greš, a kdo ve kod
gre prava pot.*

Kadar ne veš za pot ...